

REDACTOR:
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ—JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
INAPOIAZĂ.

Unitatea

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 40 Lei

Pe 6 luni . . . 20 Lei

Pe 3 luni . . . 12 Lei

Numărul 1 Leu

Pentru inserate se plătește 2 lei de șir garmond.
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate.

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

Momente.

Hristos a înviat!... Este cântecul de biruință a-l vieții. Temelie puternică din care a răsărit biserica creștină, învierea lui Hristos este și garanția cea mai sigură, că pentru menirea ei sfântă apostolii nu vor osteni înăadar. De aceea sunt Paștile cea mai însemnată și cea mai frumoasă sărbătoare a bisericii: cu adevărat sărbătoare a sărbătorilor. Cuvântul îngeresc, care s'aude din ușa mormântului: »Hristos nu este aici, a înviat din morți» nu este graiu îngeresc adresat câtorva muieri mironosițe, ci este cuvântul lui Dumnezeu către toți aceia, cari, asemenea acestor muieri cu credință slăbită, se preocupă doar... de ridicarea pietrii de pe ușa mormântului. — Vor fi mulți și între noi de aceștia! Dar va da Dumnezeu, suntem siguri, ca numărul lor să scadă mereu, să fim tot mai mulți, cari simțim puterea învierii. Tot mai mulți, cari prin cuvântul: »Adevărat c'a înviat!» rostit cu tărie în fața mormântului deschis, nu ne gândim la greutatea pietrii răsturnate, ci la puterea divină a Celui care biruind moartea... a știut să pătrundă printr'ansa!

Nu puțină bucurie ne face de sfintele Paști și solia sosită din Roma. Sfântul Părinte pare a simți câtă bogăție este în ogorul sufletesc al neamului nostru, vlăstar răsărit din trunchiul Romei bătrâne, și de aceea ne-ajută. Ne dă ajutoare pentru a ne ridica institute, ne sprijinește acțiunea pentru câștigarea de biserici, ne erește apostoli, și nu uită a învia în mijlocul nostru spiritul virginității sublime. Suflet cu adevărat de părinte! Preocupat numai de fericirea fiilor săi, nu caută la supărările, și chiar insultele nemeritate, ce i-se fac din partea altor și atâtor fii ai neamului nostru, nu privește nici la semnele uneori destul de slabe ale dragostei noastre puțin recunoscătoare, ci sare în ajutor acolo unde simte că-i lipsa mai mare. Acțiunea aceasta a sfântului părinte, pe care nu se poate să nu o vadă țara întreagă, pentru noi, fiii săi, are și trebuie să aibă înțelesul adânc al cuvintelor mântuitoare: »Nu te teme turmă mică, că-ți va da șie Domnul împărăția!»

Și iată, că nu ne temem! Ca »un semn, căruia i-se zice împotriva», așa e biserica noastră în România mare, care încă nu este și România cea nouă. Și până va fi, va mai trece! Dar fi-va odată! Până atunci însă vom înregistra zilnic aproape: cele mai umilitoare lovituri peste față. Aici, cutare ofițer de recrutare spune, că nu poate fi român un greco-catolic, colo: un jandarm anchetează printre țărani pentru a afla, că oare preotul unit n'a vorbit ceva în contra ortodoxiei; fiind vorba de concordatul menit să ne asigure libertatea și paritatea deplină: se ridică întreg ortodoxismul, cu femeile în frunte, și țipă ca din gură de șarpe; și câte n'am putea să mai spunem, dar ajungă acestea! Domnul Hristos a suferit și El, chiar lovituri peste față și — nu pentru că n'ar fi putut să le oprească! De aceea nu ne temem nici noi! A înviat El, vom învia și noi...!

Inviere.

(*) Nu știu cum, dar eu găsesc atâta asemănare între apostolii din ziua Paștilor și între preoții și credincioșii noștri de astăzi. Cu ușile zăvorâte, abia îndrăznesc ucenicii Domnului să-și șoptească din când în când câte o vorbă legănată; glasul lor e așa de slab, încât nu se aude nici măcar în toată camera, ce ocupă. Să nu cumva, să știe cineva, că mai sunt și ei, pe lume, căci această, după cum cred ei, adică mai mult se tem, ar putea să supere pe cei din afară și cine știe ce nenorocire mare ar putea să-le aducă.

Cât ce glasul tunului a amuțit, fiecare a căutat, în țara nouă, să-și vadă de lucru. Oameni, cari sub stăpânirea ungurească erau cele mai docile unelte în mâna celor ce hotărâseră pieirea noastră, deodată, au întors cojocul, l-au văpsit cu tricoulul românesc, și azi ocupă situații foarte importante în țara, pe care ieri o ocărau, iar azi, într'adevăr, e a lor. Denunțatorii vitejilor noștri și cei ce căutau pe toate căile să ne opăcească în drumul greu al culturii românești, pe care noi urmam cu mare greutate, dar și cu multă încredere, s'au substituit în locul celor ce de veacuri au muncit și s'au jertfit pentru ridicarea acestui popor. Nu mai vorbesc despre cei fără nici o nădejde, cari ieri nici nu îndrăzniau, măcar într'un viitor foarte întârziat, să prevadă o soartă mai bună pentru neamul nostru, cari, îndată ce a fost înlăturată stăpânirea dușmană, s'au arătat cei mai vajnici români și au ajuns chiar în fruntea bucatelor.

Asemenea unui smerit teolog de Blaj, ce stă tăcut și modest în colțul unui luxos salon, temându-se să nu supere nici măcar scaunul, pe care șade, biserica unită a Românilor încă pare că se teme și pentru că există și nu îndrăznește să zică nici o vorbă. Doar un numeros congres, slab pregătit și condus fără pricepere, s'a ocupat cu chestiuni însemnate, fără să se poată înălța într'o atmosferă, în care ideile mari ar putea să existe și să prospereze. Sinoadele diecezane au hotărât lucruri frumoase, dar ele au hotărât în vederea unui splendid conciliu provincial, a cărui dată ne este încă necunoscută. Presa noastră, așa de săracă și de slabă, nu în-

creastă nici o acțiune de seamă. Afară de vechea mișcare pentru orfelinat, destul de mică și încă neisprăvită, pe lângă foarte modestul început al călugărițelor, nu vedem nici o lucrare pentru a dovedi munca sârguincioasă ce s'ar depune la așezarea bisericești românești unite în hotarele României întregite. Ce se face pentru educația religioasă a poporului, și ce se face pentru îndrumarea clerului potrivită cu nevoile de azi? Țara, prin glasul guvernului, cere dela Papa încopcierea relațiilor diplomatice și stăruie pentru înjghebarea unui concordat. Se agită toată preoțimea ortodoxă din lungul și din latul țării, și se interesează de chestiune și mulți mireni ortodoksi; damele ortodoxe, constituite în societate culturală și de binefacere, țin adunări în sala festivă a Fundației Carol, a cărei menire nu poate fi să servească de sală pentru cei ce fac politică dușmănoasă bisericii catolice, cu trei milioane de cetățeni, între cari și Capul țării. Se agită chestia concordatului prin gazete și ai noștri tac ca peștii. Afară de cele două publicații din Blaj, și de cea dela Lugoj, doar ici colo s'a mai rătăcit câte un sfios articol; în o gazetă, după ce s'a dat frâu liber tuturor vorbelor supărătoare pentru noi, ni-s'a pus chiar lacătul pe buze. Cea dela Brașov a dat și un comunicat, cu aparență de oficios pentru a apăra partidul național de »vina« concordatului (?), căutând să arunce tot odiul asupra partidului dela putere.

În parlament, unde avem oameni de ai noștri destui, afară de cuvântul cucernic al Episcopului Gherlii nimeni dintre preoții și mireni noștri nu s'a gândit să-și ridice glasul în favorul concordatului, cel puțin în aceeași măsură necesar pentru țară, ca și pentru noi. Ei n'au înțeles a fi de datorii lor măcar să lămurească opinia publică, doar gazetele le-ar fi pus, foarte bucurosi, la dispoziție coloanele.

E o atmosferă de jenă, pe care a pomenit-o domnul Iorga, când a accentuat necesitatea concordatului. Și nu înțelegem de ce? Doar cei ce au trezit la viață națională și au legat cu cultura morală a Apusului neamul românesc, astăzi, când toți vânduții de ieri, de cumva nu și-au asigurat încă slujbe mari, se cocotează după cele mai importante situații, și când se fură mai rău ca oricând, ai noștri trebuie să fie ei mai doriți și mai așteptați

la lucru! Cei ce s'au jertfit pentru poporul acesta, nu au voie să lase ca să-le scape din mâini patrimoniul lor și să apuce pe mâinile celor ce au fugit cu Ungurii, ori au căutat să tragă în apele ungurești întreg poporul, sau măcar o bună parte din intelectuali, cari, ca păstori, ar fi tras cu sine turme întregi.

Mentalitatea păgână adusă din casele de desfrâu ale Parisului și sângele fanariot rămas în vinele celor veniți din Bizanț nu pot fi decât dușmani declarați ai unei culturi române și creștine în acelaș timp, doar ea nu poate tolera desfrâul și despotismul. Rău înțelegând unificarea, oameni crescuți cu prescură de a noastră, cu burse dela noi, socotesc, că suntem piedecă în calea acesteia; și, dacă nu o fac cu furca, căutând să desființeze biserica unită și să facă una singură, a Statului, unde să nu mai fie datătoare de ton constituția dată de Dumnezeu, ci cea pe placul politicianilor de pe vremuri la putere, umblă să ne lovească în o latură așa de sensibilă, luându-ne școlile, pe cari le-am înființat cu mari jertfe și le-am susținut cu mari greutate, și cu multă demnitate. Ei uită, că, dacă am fost folositori românismului supt stăpânire vrăjmașe, Românii pot să fie siguri de noi. Dorind să lovească în oei de altă limbă, dau în noi, și nu se gândesc, că Dumnezeu nu poate lăsa nepedepsite nedreptățile, fie ele chiar opera unui întreg popor.

În fața acestora, noi trebuie să ne punem pe lucru. Munca începută trebuie continuată, jertfa dusă până la jertfirea de sine, iar postul de onoare, ce-l ocupăm în istoria Românilor, nu trebuie părăsit. Soldatului viteaz nu dă înapoi. O poziție,

ori două, cucerite, pe el nu-l satisfac; până ce nu și-a ajuns scopul, care e biruința, el nu se lasă. Redesteptarea și fericirea neamului nostru, cari și le-au scris pe steag cei ce au înjghebat legăturile de credință și de cultură cu Apusul, nu sunt încă pe deplin ajunse. Dacă biserica catolică are încă atâta de făcut în Franța, și munca ei e apreciată azi așa de mult, chiar de cei ce până ieri au căutat să o desființeze: cât de mult va avea la noi de lucru biserica unită, care, prin legăturile ei, dispune de aceeaș forță?!

Aceste gânduri de Paști venindu-ne în minte, noi strigăm preoților și mirenilor noștri: Deschideți porțile zăvorâte! Nu vă temeți! În mijlocul vostru e Acela, de care voi nu vă dați seama. L-au omorât, dar El a înviat. Și, pe când dușmanii lui s'au risipit pe întreg rotogolul pământului, iar trufia lor, templul din Ierusalim s'a năruit: steagul lui Hristos e din zi în zi mai glorios și cu cât e atacat de dușmani mai viguroși, cu atâta culege biruințe mai strălucite. Să fim deci strâns uniți împrejurul Celuia ce-l ține în mână. Și când dăm de greutate mari, încât credem, că sucombăm, aducându-ne aminte de Paști, să ne întărim unul pe altul cu sărutarea de azi:

Hristos a înviat!

Serbarea dela Orlat. E vorba de deschiderea orfelinatlui aranjat în două din clădirile primului regiment de graniță care pe vremuri staționau în această frunțasă comună. Ea s'a făcut Duminecă în 17 Aprilie c. de secția regională din Sibiu a societății „ocrotirea orfanilor”, care după Orăștie, Abrud și Alba-Iulia a ajuns să poată deschide în Orlatul plin de atâta sănătate o a patra casă pe seama orfa-

nilor neamului. Credem, că în aceste case nu se va face confesionalism, și că vor avea intrare și orfanii soldaților greco-catolici și de aceea aducem întreg tributul nostru de recunoștință stăruințelor vrednice de toată lauda a prezidenței secțiunii Sibiiu, doamna Catinca Bârseanu.

La Orlat s'a făcut însă și altceva, s'a făcut și sfințirea orfelinatlui. Un lucru foarte creștin, care numai bucura ne poate, dar numai până când rămâne în marginile creștinătății. Or, aceasta nu s'a întâmplat și de aceea sfințirea dela Orlat ne supără.

Comuna e curat greco-catolică. Era deci firesc, ca sfințirea să se facă din partea singurului preot local, preotul român unit de acolo. Ori dacă se cerea un fast mai mare, era la îndemână protopopul unit al Sibiiului, care este și membru în comitetul secției sibiene. Cât pentru arhieru, dacă era indicat să se facă slujbă arhierască, trebuia nesmintit invitat mitropolitul nostru din Blaj, singurul competent a veni cu funcțiuni ierurgicale în parohia Orlat.

Și ce s'a făcut?! A fost adus mitropolitul orodox al Sibiiului, care cu toate că clerul nostru oficia deja în fața unei clădiri a orfelinatlui, cu pompă și demnitate cuvenită, sfințirea cea mare a apei, a ținut să insceneze în fața celeilalte clădiri: o altă sfințire de apă, „sfințirea oficială”. Mai trebuia acum puțină lipsă de tact și prudență din partea clerului nostru și poatecă domni Sibiiului s'ar fi întors cu impresia, că... la Orlat arhieru Bălan nu cam are ce căuta. Ca totdeauna, ai noștri au fost însă cumiți, de astădata poate chiar prea cumiți...

În schimb, iată, protestăm noi cu toată puterea! Orlatul ne aparține! Este chiar o mândrie a bisericii noastre: ca singura comună din acel jur ortodox, care n'a cedat în cauza școlară, cu prilejul statificării forțate. Mai știm apoi, că în Ardeal nu avem biserică dominantă! O spune însuș ministrul de culte! Și ar fi bine, dacă lucrul acesta l-ar lua la cunoștință cu toții.

Așa, nu mai merge!

☐ ☐ Folța „Unirii”. ☐ ☐

Din prag.

de I. Agărbiceanu.

Părintele Vasile se înapoie dela biserică pe la zece jumătate seara, după slujba celor douăsprezece Evanghelii din Joia-mare. Slujnica-i aprinsă lumânarea, îi puse pe masă un pahar cu ceai și o bucată de pâine.

— »Nu mi-e foame«, zise cu glasul stâns părintele. Indată ce rămase singur, încuie ușa, și se lăsă frânt, îmbrăcat așa cum venise dela biserică, pe-un colț ai divanului.

»E cea din urmă slujbă pe care-am făcut-o« zise el cu glas tare, ca și când ar fi vorbit cu cineva. »Măne o să merg la episcop să-i declar că nu mai pot fi preot«.

De când se începuse postul Paștilor el își luă de nenumărate ori hotărârea asta, fără ca să aibă însă puterea să o ducă în îndeplinire. Dar în seara aceasta de Joia-mare, la slujba patimilor Domnului, el se convinsese pe deplin că în sufletul său nu mai era nici un strop de credință. Citi Evangheliile cu mare silă, cu vocea uscată, și nu simți nimic la istorisirea patimilor Aceluia căruiu îi slujise cu credință douăzeci de ani în șir. Îi părea că-i o nebunie să-i lase pe credincioși să ingenunche în vreme ce el citea din cartea aceea veche; îi părea că el își bate joc de oamenii aceștia neștiutori care mai cred și azi în povestea unor minuni care nu s'au putut întâmpla nici odată!

Era hotărât, în sfârșit, să nu mai mințească, să închee o slujbă în care crezuse odată cu sfințenie, dar acum nu mai credea. Cum fusese

un preot convins, lui îi păru că ar fi o neleguire să mai rămână în sat, să slujească în biserică la Paști, să prăznuiască alătura de parohienii săi învierea Cuiva în care el nu mai credea.

Își simți sufletul pustiu și un fior de frig îi trecu prin trup. De mult începuse pustiu să-i umplă sufletul, dar nici odată nu l-a simțit așa de înghețat ca în seara asta. Se simțea atât de singur în lume, atât de risipit — încât îi venea aproape să se îndoiască de însași existența sa. Părintele Vasile fusese un preot care a luptat mereu, fără șovăiri, care a mers douăzeci de ani pe un drum drept, tras cu strășnicie, și voit în fiecare clipă, drum care ducea la binele sufletesc al parohienilor săi și la mulțumirea familiei sale, sub continua supraveghere și știre a Celuia pe care-l știa în înălțimi și al Cărui contact îl simțise de nenumărate ori. A fost un om care nu s'a putut plânge niciodată fiindcă a avut o credință: ea-i împrumutase o tărie de voință cu care birui toate piedecile din viață.

Dar o săptămână a fost de-ajuns pentru a-i dărâma altarul la care s'a închinat o viață întreagă, o săptămână dela începutul lui Februar, în care își pierdu soția și singurul copil. Stând neputincios la căpătâiul lor, rugându-se înzădar ziua și noaptea, el simți că nime nu-i care să-l ajute, că nime nu-l aude și nu-l vede. Simțea că dacă i-ar auzi cineva rugăciunile lui, dacă ar vedea cineva suferințele celor doi, dacă ar pipăi cineva noaptea ce căzuse în sufletul său, și acest cineva ar fi atotputernic, ar fi cu neputință să nu-l asculte. Înțelesese că dacă cineva rămâne nemișcat la astfel de tragedii, când i-ar fi în putință să ajute — înseamnă că acel cineva nu există.

Când bulgării de pământ acoperiră cele două trupuri lumea rămase pustie pentru Vasile, și însuși sufletul său se risipi, contopindu-se parcă cu acest pustiu.

Vieța îi păru o povară care nu mai e vrednică de purtat. Deși cei douăzeci de ani de preoție nu i-au fost ușori, Vasile nu simțise până acum greutatea vieții: n'a avut nici moarte, nici boală grea în familie.

Și acum așa de-odată, năpraznic, o boală molipitoare îi duse și soția și băiatul. Nu se simțea străin numai în satul acesta, ci străin în lumea întreagă; existența însași pentru el era o nebunie, nu mai avea nici un rost, și de câteva ori, încercând să și espioie lumea fără de Dumnezeu, simți că mintea lui e în pragul rătăcirii: îi părea că-i cea mai grăvăvă bătae de joc.

Era atât de nesimțitor încât i-se părea, că de ar tăia din trupul său fâșii cu cuțit, n'ar simți nimic. Încă nu ajunsese să blesteme. Dar cu cât treceau zilele, sufletul său era tot mai uscat, tot mai întunecat, și simțea cum se ridică din adâncurile lui valurile arzătoare ale blestemului, ca nește flăcări. Pe cine ar fi blestemat? El încă nu-și putea da seama, dar simțea că valurile se tot ridică în piept, i-se apropie de gât și-l ard.

Își pusese de nenumărate ori aceste întrebări: Cum și-a putut pierde atât de repede credința? Unde s'a prăbușit stâlpul de granit de care de atâtea ori s'a răzimat în viață? E posibil ca toată viața lui de până acum să fi fost o atât de cumplită amăgire?

Dar nu răspundea nici odată acestor întrebări: fulgerător îi venia în minte gândul că ai lui sunt morți, și-l umplea c'o durere atât de amară încât însuși gândul încremenea în ea, ca într'un fluid gros și tare.

Uneltiri confesionale. Am cetit în sfârșit și noi *famosul memoriu* semnat de comitetul parohial (nici un intelectual, afară de prezident!) ortodox din Făgăraș, în afacerea „restituirii bisericii ortodoxe a lui Constantin Brâncoveanu”, azi în posesiunea bisericii greco-catolice. Bănuiam, că va cuprinde lucruri deosebit de edificatoare, așa cum singur protopopul ortodox de acolo știe să le ticluască la adresa uniților „spurcați”, dar la așa descoperiri senzaționale în materie istorică, o spunem sincer, nu ne-am așteptat. Dl prof. Lupaș dela Cluj se poate ascunde!

Documentul acesta al vremii, pe care vom ajunge poate să-l și reproducem vre-odată pentru a se vedea cu ce arme se poate lucra după tratatul dela Versailles, s'a tipărit în tiparnița arhidiecezană din Sibiu. Tot de acolo, din coloanele organului oficial al mitropoliei sibieni, reținem următoarea smerită declarațiune: „Cererea credincioșilor noștri, dela Făgăraș este apărarea unui drept, la care n'au renunțat. Asupra memoriului au să se pronunțe factorii competenți. Agitația împotriva lui, din orice parte ar veni, este deplasată”. Sperăm să mai trăim până la pronunțamentul acestor factori, despre cari presupunem că trăiesc în Europa veacului XX!

Atunci vom mai vorbi poate despre lucrul acesta. Deocamdată am înregistrat numai memoriul și mai înregistrăm următoarele două fapte: a) În părțile Năsăudului un ofițer de recrutare a cercat să convertească la ortodoxie pe ficiozii greco-catolici, căutând să le arete, că Românul nu poate fi de altă lege decât cea ortodoxă; b) iar pe Câmpia Ardealului un plutonier de jandarmi căuta să afle dela credincioșii noștri, dacă preotul s'a făcut ori nu vinovat de lesă-ortodoxism.

Nu putem crede, că aceste cazuri ar fi urmările unor instrucții venite de sus și de aceea denunțăm aceste cazuri autorităților în drept, putând servi cu amănunte.

Morala: Să fim cu toții: cu ochii în patru!

Cereți pretotindeni „Unirea”!

Dar obicnuit să nu faci nimic în viață decât din convingere, el înțelesese într-o clipă că, ori ce se va întâmpla în el pe viitor, nu mai poate rămânea în slujba preoțească. Intreg postul paștilor a fost pentru el un chin îngrozitor să slujască liturghia, să spovedească. Și cu cât se apropiau Paștile simțea cu groază tot mai mare, că trebuie să fugă departe de altar.

Azi, după slujba de seara, era în curat cu ce va face mâine. Se ridică din înțepenirea lui din colțul divanului, își scoase dintr'un ungher un cufăr și începu să-și pacheteze câteva lucruri de care avea nesmintit nevoie pentru câteva săptămâni. Simțea că hotărârea lui nu mai poate fi amânată.

Aduna încă lucruri de prin dulapuri când în ușe se auzi un ciocănit puternic. Preotul treseri, gândul lui era departe la aceea care așezase lucrurile în rafturile dulapului.

— Părinte! se auzi glasul servitoarei.

— Ce vrei? o întrebă Vasile, cu vocea aspră.

— Te rog să te scoli; Mărunțelu' trage de moarte. Au venit după Sfinția Ta. Bat de mult la ușe!

Un suris de batjocură se ivi pe buzele preotului, și gândul acesta, rece ca un șarpe îi trecu prin minte: »Nu poate muri și fără mine? Nu răspunse și urmă să pacheteze mai departe. Slujnica bătu din nou în ușe, mai tare, crezând că părintele, abea deșteptat, a adormit din nou.

— Nu mai bate, nebuno, ori vrei să spargi ușa! se auzi glasul mănios al preotului.

În clipa întâie se hotărî să nu se ducă. Dar își aduse aminte că Mărunțelu' acesta a venit bolnav, rănit rău din războiu, că zace de doi ani pe pat, că are o pusderie de copii, și că preuteasa, moarta, le-a întins de multe ori

Dintr'o epistolă pastorală.

Fără podoabe artificiale, dar utilizând cu atât mai mult bogăția nesecată a sf. Scripturi, *Preasfințitul Iuliu al Gherlei* lămurește în pastorală sa de Paști antiteza dintre moarte și viață, arătând legătura strânsă dintre aceste două cuvinte, cari stăpânesc toate rugăciunile și toate cântările de bucurie și fericire creștinească, a sfinței și prealuminătei zile a învierii.

Indemnurile din partea finală a acestei pastorale le reproducem în următoarele:

Curățiți dară sufletele voastre de păcat, câștigați darul lui Dumnezeu, prin adevărata pocăință, întru sufletele voastre, ca să locuiască întru voi viața lui Hristos. „Nu trăiți după trup, pentru că înțelepciunea trupului este moarte, iar înțelepciunea duhului este viață și pace” (Rom. 8, 6). „Iar de este Hristos întru voi, trupul dar este mort pentru păcat, iar duhul viează pentru dreptate. Iar de locuiște întru voi duhul Celui ce a sculat pe Isus din morți, — celce a sculat pe Hristos din morți, învia-va și trupurile voastre cele muritoare, pentru duhul lui, carele locuiște întru voi” (Rom. 8, 10—1).

Astfel propune, Venerați Frați și Preaiubiți Fii, Apostolul neamurilor, învățătura vieții întru Hristos Isus, carea avem să-o împărtășim cu toții.

Partea cea mai aleasă și cea mai prețioasă a noastră este sufletul. Vieța acestuia trebuie să o câștigăm și să-o asigurăm în primul rând. Prin vieța desăvârșită a sufletului, va trăi și trupul, după darul lui Dumnezeu. „Drept-aceea Fraților, vă voi zice cu sfântul Apostol Pavel, datori suntem nu trupului ca să viețuim, după trup. Că de viețuiți după trup veți muri; iar de veți omori cu duhul faptele trupului, veți fi vii” (Rom. 8, 12—3).

Viața căutăm, viața însetăm în toată zoala și truda carea ne frământă.

Vieța adevărată și pacea fericitoare este întru Hristos Isus, prin împlinirea dreptății poruncilor lui. Atunci împărăția lui Dumnezeu a luat stăpânirea sufletului nostru, prin darul Duhului Sfânt, care s'a pogorit întru el. Și cu adevărat împărăția lui Dumnezeu este întru noi. „Că oricâți cu Duhul lui Dumnezeu se

poartă, aceștia sunt fii ai lui Dumnezeu” (Rom. 8, 14).

Duhul lui Dumnezeu, este duhul adevărului și al dreptății. Din dreptate se naște pace. Dumnezeu nostru este Împăratul păcii. Fiii lui Dumnezeu sunt plinitorii dreptății și astfel făcători de pace. „Fericiti sunt făcătorii de pace, că fiii lui Dumnezeu se vor chema” (Mat. 5, 9).

Cât am însetat pacea, și cât o mai însetăm încă, pacea adevărată și desăvârșită? Și iată, că nici aceasta nu o putem afla, nici în ceriu, nici pe pământ, decât prin plinirea dreptății față de Dumnezeu și față de oameni. Căci fiii nedreptății, zice prorocul Ieremia, tot spun: „pace, pace și pace nu era” (Rom. 8, 11).

Când suntem stăpâniți de Duhul dreptății lui Dumnezeu, și îndreptați cu sufletul, devenim cu adevărat fii ai lui Dumnezeu; nu numai că atingem noi adevărata și desăvârșita pace sufletească, ci devenim cu adevărat făcători de pace, prin plinirea dreptății față de aproapele nostru, pe cum un creștin adevărat și fiu alui Dumnezeu o plinește.

Devenind noi drepti în suflet, reinviind la o nouă viață, prin plinirea a toată dreptatea, — împărăția dreptății va stăpâni sufletul casei noastre și sufletul țării întregi. Și atunci, dacă tot omul face dreptate, tot insul este făcător de pace. Nime nu se va îndoi, că pe această cale, pe carea singuraticul a ajuns, nu numai la pacea sufletului său, ci și făcător de pace, — sufletul adevărat creștinesc al neamului întreg, va ajunge și el la adevărata pace, prin plinirea a toată dreptatea. Va ajunge și acest suflet al neamului, făcător și apărător de pace. Și în ce chip este fericit sufletul, care se bucură de pace, și este fericită casa, în carea se lucrează dreptatea, așa va fi fericit, întru sănătatea păcii sale, sufletul neamului întreg.

Sănătatea sufletului nostru, preaiubiți credincioși, fericirea și pacea lui, sunt strâns legate de sănătatea sufletului neamului întreg. Și întărirea și fericirea patriei noastre scumpe, pentru întregirea căreia nici când nu vom putea îndestul mulțumi lui Dumnezeu, depinde dela sănătatea acelu suflet. Când înviem la

o mână de ajutor. Descue ușa, eși în curte și porți cu pași repeși spre biserică să iea din altar sfințele Taine.

Noaptea era luminoasă, luna plină strălucia transparentă în văzduhul limpede. Dar în sufletul preotului era atâta întunecare încât îl durea claritatea acestei nopți, și se simți mai bine numai după ce ajunsese în întunerecul bisericii.

Luă cu mișcări de mașină cutia de argint, și tot ca o mașină înaintă pe drum până la casa Mărunțelului. Nici un cuvânt nu schimbă cu omul care venise după el — un vecin —, și care-l însoțea pe drum.

Bolnavul oftă ușurat când îl văzu pe preot. Femecea începu să plângă cu hohote; capete sburlite de copii priveau speriate de sub tablele din pat.

După ce-l împărtăși cu cele sfinte, preotul voi să plece. Bolnavul îi făcu semn cu mâna să se apropie. Vasile veni lângă pat. Mărunțelu' abea mai respira:

— Să nu crezi că mi-e frică de moarte, părinte. Moartea-i dulce pentru mine. Domnul mă știe. Dar' pentru ăștia care rămân e greu. Știu că Dumnezeu le va purta de grijă. Dar' n'am un om bun în sat, și aeuși se împarte pământul. Să pui o răbână bună pentru copiii ăștia, Sfinția Ta, să nu rămână pe de lături...”

Tăcu, înalbi de câteva ori din ochi, apoi, luând răsuflăt zise iar: »Eu merg acum la dreptate, dar știu că dreptate pe pământ nu-i. Numai Dumnezeu și câte-un om bun, fac să mai poată trăi și cei de seama noastră. El știe, drăguțu' de toate. Vei pune-o vorbă, Sfinția Ta? Preotul rămase cu capul plecat în piept înaintea celui ce murea.

Nu putea răspunde nimic.

— O să-ți mulțamesc nu numai Sfinției Tale. Dar' acolo unde mă duc eu acum voi întâlni și pe doamna preuteasă și pe domnișoru' și o să le mulțumesc și lor, mai zise cu vocea șuerătoare bolnavul.

Pentru întâia oară, dela moartea lor, preotul simți că soția sa și copilul sunt vii, și deodată avu senzația că-i cade un vâl negru și greu de pe suflet. O căldură dulce îi umplu pustiul din suflet, în ochii lui se adunară lacrimi ferbinți — întâele lacrimi dela moartea celor scumpi ai săi. Într'o fulgerare a gândului el înțelese că desnădejdea lui venia din convingerea că din cei dragi ai săi n'a mai rămas nimic, și că de-aceia a văzut el atât de clar zădărnicia lumii și a vieții. La întâia undă de înduioșare el se simți pe sine însuși, cel nematerial, simți existența soției și a copilului dincolo de moarte, și de-odată cu aceasta, simți iarăși contactul cu divinitatea.

Începu se plângă cu hohote, acoperindu-și fața cu palmele lui mari și îngroșate de muncă. Îi făgădui lui Mărunțelu', că va purta de grijă de copiii lui și de nevastă la împărțirea pământului, și rămase lângă cel ce se lupta cu moartea, cetindu-i molitve, până ce bolnavul își dete sufletul.

Apoi își luă drumul spre biserică, puse cutia de argint cu cele sfinte pe altar, și îngemănă.

Acolo îl găsiră dimineața diacul și fătul care veniseră pentru slujba ceasurilor din Vinerea mare.

Și în noaptea aceea credința lui se lămurii, se întări cum nu fusese nici odată până atunci.

Și el rămase la postul lui în sat, să-și țină cuvântul dat lui Mărunțelu' pe patul de moarte.

vieța nouă întru Hristos, câștigăm, prin plinirea dreptății lui, nu numai pacea sufletului nostru, ci deodată suntem și făcători de pace pentru deaproapele. Deodată lucrăm la fericirea și întemeierea păcii adevărate, pentru neamul întreg.

Pace însetăm? Dreptate să facem. Domnia păcii o dorim peste tot? Dreptatea să o înștăpănim întru toate.

La vieța nouă ne chiamă azi, Venerați Frați și Preaiubiți Fii, cântarea de învingere, când fericiti rostim *Hristos a înviat*. Sufletul nostru creștinesc, pentru a aprinde în el schinteia dreptății neperitoare, spre vieța veșnică. Atunci inima ne va spune, că *cu adevărat a înviat Hristos întru noi*.

Așadar, Venerați Frați, voi propovăduiți cu tărie, — iar voi Preaiubiți Fii, primiți cu zmerenie, în inimă curată, cuvântul mântuirii și schinteia vieții. Păstrați cu toții neprihănită comoara credinței întru voi. Strins împreunați cu legăturile neperitoare ale dragostei creștinești, un trup și un suflet, cu o gură și cu o inimă să cântăm azi: „Să se scoale Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii lui“ (Ps. 67, 1), — și să ne închinăm sfintei Invierii Lui cei de a treia zi.

„Iară Dumnezeu păcii, carele a seos din morți pe Păstorul cel mare al oilor, întru sângele legii cei veșnice, pe Domnul nostru Isus, să vă facă pe voi desăvârșiți întru tot lucrul bun, ca să faceți voia lui, făcând întru voi ce este plăcut înaintea sa, prin Isus Hristos, căruiu este mărire în vecii vecilor. Amin.“ (Evr. 13, 20).

Procesul blăjenilor*)

de M. Theodorian-Carada.

Inochentie Klein, când și-a mutat reședința sa episcopală din Făgăraș la Blaj, a voit să întemeieze un centru românesc și creștinesc, cum a și ajuns orășelul acesta cu timpul.

Ion Lemenyi, urmând lui Bob, în acest scaun arhieresc, la 1832, a dat un nou și măreț avânt Blajului.

Deși nu era agreat de guvernul unguresc care i-a opus un contra candidat, din 212 alegători: 179 glasuri se pronunță pentru Lemenyi. El fu confirmat de Împăratul și hirotonit de Samuil Vulcan, episcopul din Oradea-Mare.

Pe când era protopop la Cluj, mitropolitul Veniamin Kostache, care auzise de prelegerile ținute de Lemenyi, care predase filosofia și istoria bisericească la Blaj, l-a poștit în Moldova, ca să colaboreze cu el la întemeierea seminarului dela Socola. Lemenyi era gata să pornească spre Iași. Dar l-a ținut pe loc Bob. Episcopul avea nevoie de un cleric luminat și inimos, cum era Lemenyi. Nu-i venea să se despartă de el. Așa spune Bunea.

Ca succesori al lui Bob, Lemenyi răspunse la nădejdiile ce se puneau într'ânsul. Liceul blăjean fu complectat. Facultatea de teologie e reorganizată. Pe lângă morală, dogmatică și exegeză, el dispune să se predea la facultate dreptul canonic și istoria bisericească. Când guvernul dela Cluj îi face greutăți la crearea unei catedre de istorie universală, sub cuvânt că eparhia e lipsită de mijloace, el ia asupra sa plata profesorului, ce se numea Simion Bărnuțiu. Tipografia o puse sub direcția lui

*) Cu învoirea autorului reproducem din ultimul său volum intitulat „Din frământările trecutului“ acest capitol deosebit de interesant. El desvălește o pagină puțin cunoscută a istoriei noastre bisericești, având în aceeași vreme și părți de mare actualitate. N. Red.

Cipariu, care o făcu un adevărat așezământ cultural și artistic.

Milostiv, el ridică turnurile catedralei din Blaj, cu paralele lui. Seminaristilor, când îi hirotonisea preoți, Lemenyi le dădea un rând de încălțăminte, tain dela Episcopie în zilele câte le petreceau în Blaj pentru hirotonire și, dela el, câte 25 florini. (Bariț. Părți alese dig. Ist. Trans. I. 612).

Școlile din Blaj luaseră o așa dezvoltare, încât se înmulțesc în ele neuniții, în așa grad, încât chiar grecii brașoveni ca: Naslim, Djanli, Hagi Ghidru, își trimit odraslele să învețe acolo. (Bariț, op. c. 612). Din Blaj, aduc brașovenii pe Bariț și pe Mureșeanu, de le organizează școlile românești.

Lemenyi era convins de superioritatea Unirii. Ca Protopop la Cluj, a izbutit să aducă la Unire mulți români. Ca Episcop, „își făcuse regulă ca fracțiuni din popor să nu mai primească la Unire, ci sau comune întregi, sau pe mimeni, ca astfel să micșoreze numărul atâtor popl și dascăli flămânzi și peteciți: iar comunele bisericești să rămâie scutite de urgii și de scandale, prin care se fac de batjocura altor popoare“. (Bariț, op. c. 617).

El trăia în legături de prietenie cu Vasile Moga, episcopul neunit din Sibiiu. Acest Moga „era un suflet bun de om, își iubea națiunea și biserica ... dar nu știa să se impue“. (Bariț, op. cit.).

El păstora pe neuniți, după sfaturile lui Aron de Budai, român-unit, prim episcop al bisericii române-unite din Sibiiu. Budai, încă din 1799, era secretar și iuriconsult al Consistorului neunit din Sibiiu. În această calitate, el cărmuise de fapt episcopia vacantă, dela 1799—1810; și rămăsese principalul consilier al lui Moga. Împreună cu Moga, Lemenyi înmânase Dietei dela Cluj, la 1842, o petiție prin care se lua apărarea drepturilor românilor din ținuturile săsești. „Tot pe Moga îl sfătuiă Lemenyi să dea mese și să ospeteze pe membrii Dietei ce veneau în Sibiiu“, pentru ca astfel să-i câștige în folosul cauzei românești.

Cu risicul să supere guvernul, el îngăduise lui Bărnuț, să fie cursuri de filosofie și de drept natural, în limba română. Un așa arhieriu, era îndreptățit să se adaste la iubirea și recunoștința a lor săi. Și cu toate acestea, multe amaruri a avut el să îndure, dela o parte din fiii lui sufletești.

În Joia Paștilor din 1843 isbucni în episcopie un scandal cu urmări cu totul neprevăzute. Iosif Körösi, un seminarist din anul al patrulea, fu exclus dela ceremonia spălăturii picioarelor, și înlocuit cu unul din anul al treilea. Colegii lui, din pricina aceasta refuzară să se înfățișeze la ceremonia săvârșită de episcop, și cu chipul acesta turburară ordinea slujbei.

Această nesupunere a seminaristilor, fu pedepsită cu dojană aspră, și fură amenințați cu eliminarea din seminar. Lucrurile s'ar fi oprit aci, dacă rectorul seminarului, prin violența și lipsa lui de tact, nu învrăjbea pe tineri. Întră apoi în horă și o nepoată a rectorului și economul seminarului; așa că, în cele din urmă, toți seminaristii cer episcopului, prin petiție, destituirea rectorului. Peste 8 zile, ei revin reclamând „ca imediat să fie liberați de acest tartor duhovnicesc“. Episcopul le făgăduiește, că va cerceta plângerea lor, cu condiția să se astâmpere.

Rău sfătuiți, seminaristii se adresează și guvernului din Cluj. Contele Teleki, trimite petiția episcopului, care eliminează pe ceice au refuzat să se înfățișeze la spălătură picioarelor, și celorlalți le dă sfaturi să se apuce de altă treabă. Cei eliminați refuză însă să părăsească seminarul. Rectorul infuriat, poruncește să li-se arunce lucrurile în curte. Se făcu

astfel o nouă greșală, care mări scandalu Seminaristii lăsați pe drumuri, încep a se fac simpatici prin satele din jurul Blajului. Proprietarul Alexe de Gyárfás le trimite merinde și le scrie promițându-le și alte ajutoare.

Nouă din profesorii seminarului se solidarizează cu seminaristii. Simion Crainic, decanul Capitlului, se dă și el în partea resvrătiților. Profesorii și protopopii se împerechiază. Se trimit tânguiri, de-a dreptul la Împărat Episcopul Erdelyi, însărcinat să aplaneze conflictul, se vede nesocotit și batjocorit de cei răsvrătiți. Consiliați de avocatul Konrad Schmidt, ei se încurcă în excepțiuni și contestațiuni, cărora le pune capăt hotărîrea scaunului primațial din Strigon, dela 1846, care îi osândește pe răsvrătiți ca pe niște bârfitori ai chiriariului lor.

Cu un an înainte, Consistoriul din Blaj, suspendase dela cele preoțești, timp de trei ani, pe Crainic, care avea să petreacă timpul acesta la mănăstirea S. Treime din Alba-Iulia. Simion Bărnuț, Dumitru Boer și Grigore Moldvai, au fost caterisiți; iar Nicolae Man, Teofil Alpini și Ștefan Moldvai, scoși din sarcinile de protopopi.

Procesul acesta a adus mare perturbare în clerul blăjean. La drept vorbind, ar fi fost de dorit ca o copilărie, ca aceea din Joia Paștilor, să fie pedepsită ușor și cât mai pârinatește. Orice merite o fi avut rectorul, o prudență elementară cerea să fie îndepărtat dela conducerea seminarului. Se putea găsi o formulă cât de cinstită pentru el; dar nu mai putea fi ținut acolo. Ar fi fost prudent și drept să se ia o cale cât mai împăciuitoare. Acestea spuse, trebuie să adăogăm, că chipul cum a pornit de aci lupta împotriva lui Lemenyi, învinuirile cu desăvârșire neîntemeiate ce i-s'au adus, apasă greu asupra lui Crainic, și mai ales asupra lui Bărnuț.

Cercetări minuțioase, cu martori ce au prestat jurământ, au spulberat acele învinuiri; și au făcut ca reclamanții să fie pedepsiți, ca niște „odioși calomniatori“. Și nici că se putea altfel, când ei acuzau pe Lemenyi de nepotism; și se constată că din 1360 parohi, nici un nepot nu avea Lemenyi între parohii aceștia. În toată eparhia Blajului nu erau preoți decât doi nepoți ai lui, din a cincea spiță. Administrațiunea financiară a eparhiei s'a dovedit absolut corectă. Această administrație financiară nici nu o făcea episcopul, ci capitlul mitropolitan.

Merseseră până să-l acuze, că a voit să-l omoare pe Bărnuț. Într-o noapte cineva puse o scară la fereastra chiliei în care locuia Bărnuț. De aci ei trăgeau concluzia, că episcopul trimisese pe cineva să-l ucidă. La 1851 a fost prins un evreu spărgător, care a mărturisit că, voind să facă o spargere la casieria eparhială, din greșală a pus scara în dreptul ferestrei lui Bărnuț, care s'a deșteptat, a dat alarma, și hoțul a luat-o la fugă... „Nu se poate o infamie mai mare, decât a bănuși de asasinat, pe un arhieriu bătrân și stîmat ca Lemenyi“, exclamă Bariț.

Conflictul acesta a lăsat urme dureroase. De scandalul din Blaj au scris și străinii. Eugeniu de Friedenfels, în al său „Joseph Bedeus von Scharberg. Beiträge zur Zeitgeschichte Siebenbürgens in XIX Jahrhundert“ îl arată pe Lemenyi ca pe un păcătos mare, și pe toți ceice l-au apărat, prin mărturiile sau hotărîrile lor, drept protectori ai răutății. Alexe Iakab, în „Szabadságharczunk története“, proclamă pe Lemenyi absolut nevinovat. El vede în Bărnuț și tovarășii lui, instrumente oarbe ale sașilor din Sibiiu, și ale neuniților din București și Petersburg. Bariț pune întreaga răsvrătire în socoteala „spiritului de rezistență ce

Solie de Paști.

— Sfântul părinte al Romei pentru biserica noastră. —

O minunată solie trebuie să răsbată în zilele acestea de praznic în toate colțurile provinciei noastre bisericesti: Solia adusă de la Sf. Părinte al Romei de I. Preasfințitul mitropolit Vasile al Blajului.

Reintors abia către sfârșitul săptămânii trecute din importanta sa călătorie la Roma, Inalt Preasfinția Sa dorește ca — și până când va putea veni să comunice, prin rostul elocvent al documentelor înseși, căldura și dragostea părintească cu care a fost primit de următorul sfântului Petru, capul văzut al bisericii lui Hristos pe pământ —, credincioșii acestei provincii să afle, chiar de sfintele Paști, solia adusă.

Orientat asupra tuturor chestiunilor la ordinea zilei, Sfântul Părinte ne asigură de părintească sa dragoste și ne promite ajutor întru toate. Ca un semn vădit al acestora a pus de pe acum la dispoziția Inalt Preasfinției Sale mitropolitului suma de **150 mii de lire** pentru orfanii din Blaj și o **casă de oălugărițe**,

dându-i puterea, ca pe toate surorile și maicele române greco-catolice din orice congregație ori mănăstire latină să le poată primi în casele ce se vor ridica în cuprinsul acestei provincii. Alte **două milioane de lire** stau la dispoziția bisericii noastre pentru a deschide la Roma, cât mai curând, un **colegiu român** pentru clerici și misionari. Nu puțină importanță mai are apoi și faptul, că în centrele mai de seamă, cum este bunăoară Sibiiul și Clujul, vom putea ajunge ușor în **stăpânirea unor biserici**, de cari cultul latin se poate lipsi fără greutate mai mare, fiind, în schimb, pentru noi de extraordinară importanță.

Aceasta-i solia venită din Roma nădejdelor noastre. Dorim, ca ea să fie primită pretotindeni, în țara întreagă, cu aceeaș bucurie, cu care noi le-o vestim.

Ca mulțămită, pentru celce o trimite și celce-a adus-o, preoții nu vor uita, de sigur, să pună câte o părticică la slujba cea sfântă a Invierii!

plana peste tot în aer"; așa că „a trebuit și la Blaj numai o scântie mică să cadă într'un vas cu praf de pușcă". (Bariț op c. 633).

Și el bănuște, că sașii au vrut să se răsbune pe Lemenyi, fiindcă împreună cu Moga intervenise la dieta din Cluj, în favorul românilor din ținuturile săsești. Ii este foarte suspect avocatul Konrad Schmidt, sfetnicul profesorilor răsvrățiți.

Cu toate acestea, dacă lucrurile au luat așa proporții, cauzele sunt multiple. Nu au jucat acilea nici un rol bucureștenii. Că agenți muscălești au încercat să profite de pasiunea celor în luptă, ca să lege literile cirilice de ritul oriental, nu e de loc cu neputință. Că sașii, în calitatea lor de luterani, ca și Alexe Gyárfás, un calvin, vedeau cu plăcere un scandal la Blaj, este foarte natural. Că pe lângă aceasta sașii aveau pică pe Lemenyi, pentru că luase parte românilor ce locuiau în ținuturile săsești, pare nelndoiios. Desigur că și spiritul revoluționar, ce băntuia în Europa dela 1830, și are rostul lui în conflict. Pentru ca însă scandalul să ia proporțiile pe care le-a luat, a mai trebuit ceva. Mai întâi a trebuit ca spiritul absolutist și polițienesc, ce stăpânea în Austria lui Metternich, să creieze la deținătorii puterii o mentalitate specială. A fost nevoie ca rectorului seminarial, să-i lipsească tactul și blândețea. Neînțelegerile dintre călugării dela S. Treime și canonicii bobieni, creaseră o atmosferă prielnică tuturor certurilor. Amestecul femeilor, atmosfera unui centru așa de micuț ca Blajul, au îngăduit intrigilor de mahală, să se dospească minunat. Fără de preocupări prea mari, din lipsa simțului proporțiilor, locuitorii târgulețului acesta au dat unor fleacuri, contururi uriașe. *Bărnuț, în fine, era absolut lipsit de credință religioasă*; o fire paradoxală, care mai târziu avea să ajungă să preconizeze ciudata idee că românii trebuie să reînceapă a se închina zeilor latini, să se întoarcă la păgânism. Ori cât de mari îi sunt meritele pe tărâmul național, numai preot nu era Bărnuț; în cele bisericesti avea idei preconcepate și vrășmășești.

Bariț osândește pe profesori, fiindcă au dus pricina în fața împăratului, și la judecata primatului Ungariei. Este drept, că românii ardeleni s'au ferit totdeauna, să dea unguirilor pricina de a se amesteca în trebile lor; și foarte cuminte au făcut. Dacă însă cu adevărat în vremea aceea, singurul mijloc de a se face dreptate ar fi fost calea pe care au apucat-o cei răsvrățiți, ei nu ar putea fi osândiți. Vina amestecului străin în trebile românești, ar cădea asupra celor ce, prin păcatele lor, și prin tăgăda dreptății, ar fi silit pe cei obișduiți să apuce calea aceea. Pereat mundus, fiat iustitia! Numai atât, că răsvrățiții nu cereau dreptatea. Ei bârfeau pe Lemenyi, cu nădejdea, că un scandal așa de mare, nu se va putea aplana decât prin îndepărtarea lui din scaunul episcopal. Nu au isbutit; vina lor rămâne îndoită.

Lemenyi a fost spălat cu totul de inviniuirile pe care i-le aduceau. Prieteni ei nu avea la Strigon. Ungurii nu uitaseră, că la 24 Februarie 1842 el înaintase împăratului protestul capitlului blăjan, împotriva proiectului de lege ce introducea limba maghiară, ca limbă internă bisericască, obligatorie în corespondența oficioasă. Cu tot procesul pendinte la Strigon, el nu a cedat în chestia limbei. *În Sibiiu, se introdusesse limba maghiară chiar în corespondența dintre episcopie și protopopi*. Șaguna corespunde cu protopopul ighian în ungurește. Numai scrisorile confidentiale se mai scriau în românește. „Măria Ta Domnule General-vicar, cu toată știința îmi fac datornica înștiințare, ad-interim și nu oficios". „După învârtirea mea, când voiu cunoaște trebuința îți voi face și oficios, și în limba ungurească toate lucrurile cunoscute", scrie lui Șaguna, protopopul Zlagnei la 18/30 Noemvrie 1846. Ceva mai târziu, îi înaintază și raportul oficios, în ungurește. Acest raport începe cu „Meltoságos Generalis Vicarius Ur", și sfârșește cu un „szolgája". (Popea Memorialul lui Șaguna I. 20).

In Maiu 1846, din cancelaria Blajului

estau acte oficiale, ce încep toate cu „Onorate în Hristos frate" și sfârșeau la fel. (Bariț, op. c. I. 755 și 763).

De aceea procesul blăjenilor cu tot ce e trist într'ansul rămâne numai un episod dureros, fără consecințe păgubitoare. *Blajul a continuat să fie cel mai românesc și cel mai creștinesc centru de cultură*, fiindcă naționalismul blăjenilor purcede din caldul lor creștinism.

Două primejdii naționale*)

— Social-democrația și pocăitismul. —

de Dr. Alexandru Ciplea.

Aceeaș soartă au singuraticii oameni și popoarele. Câtă vreme omul e mic și sărac și nebăgat în seamă, n'are poate prieteni, dar nici dușmani n'are. Dar cu cât se întărește și se înstărește mai mult, în aceeaș măsură i-se înmulțesc și dușmanii. Acelaș lucru se întâmplă și cu popoarele. Uitați-vă la poporul nostru. Până când neamul românesc a fost împărțit în țeri deosebite și robit de neamuri străine, n'a prea avut prieteni, dar nici dușmani. Când însă Românii și-au scuturat lanțurile și din robi s'au făcut stăpâni pământului strămoșesc, îndată ni-s'au înmulțit dușmanii și cei care până ieri ni-se păreau prieteni, azi ne pizmuesc norocul, de care ne-a învrednicit bunul Dumnezeu.

Nu voiu vorbi despre dușmanii din afară ai neamului, pentru că acela, ori cât ar fi de puternici, totuși mi-se par mai puțin primejdioși. Adevărata primejdie sunt dușmanii din lăuntru. „Vrăjmașii omului — casnicii lui". Țin, că sunt înțelepte cuvintele bătrânului stejar, care liniști pe cei tineri, când aceștia s'au înfricat de omul vrăjmaș care veni în pădure cu un topor în mână. „Dacă n'are ajutor din noi, dacă n'are coadă la topor — le-a zis, nu vă temeți!". De fapt dușmanul pădurii n'a făcut nici un spor, ci numai s'a obosit înzadar. Toporul fără coadă e o istorie care se repește și în istoria poporului românesc. Inzadar se vor osteni vrăjmașii neamului românesc să între în codrul verde al României. Inzadar ne primejduște puhoiul rusesc la Nistru și cel unguresc la Tisa; până când poporul românesc va sta închiegat și întărit ca o cetate puternică și ca un zid de aramă, nici un dușman dinafară nu ne va clăti din loc.

De aceea se năzuesc acum dușmanii României să samene sămânța neînțelegerii între noi, și cu bani și cu momeli să spargă unitatea națională. Știu ei, că dacă vor reuși să despartă pe frate de frate, pe popor de conducătorii lor, atunci se va repeți soarta pădurii: stejarii au fost culcați la pământ, îndată ce unul dintr'înșii s'a lăsat să fie folosit de unealtă în mâna dușmană și s'a făcut — coadă la topor.

Aci zace primejdia mare a celor două învățături ce se propovăduesc în sânul poporului românesc: social-democrația (bolșevismul), și pocăitismul.

Social-democrația e un bălaur monstru născut din nevoile sociale. În societatea omească totdeauna au fost nevoi, neînțelegeri între deosebitele clase ale societății; clase neîndreptățite și clase care au făcut nedreptăți, oameni prea lipsiți și oameni prea sătui. Și iarăș, totdeauna s'au aflat bărbați luminați care s'au năzuit să afle leac pentru netezirea și

*) Autorul a ținut această conferință pentru popor la adunările aranjate în părțile Năsăudului sub egida „Asociațiunii". O publicăm cu plăcere pentru bogatul ei cuprins espus într'o foarte îngrijită formă literară. Ea se va putea utiliza cu mult folos pe satele unde s'ar ivi o atare primejdie. N. Red.

aplanarea neînțelegerilor, pentru ștergerea nedreptăților și ridicarea și ajutorarea celor lipsiți. Acești oameni se numesc socialiști, iar învățătura lor, socialism. Cel mai mare socialist a fost Dl Hristos care s'a pogorît din cer să mântuiască pe oameni de moartea de veci și, totodată, să-le arate calea fericirii și pe acest pământ. Merit neperitor al creștinismului este ștergerea sclăviei.

Dar nevoile sociale nu s'au sfârșit cu ștergerea sclăviei, nici cu lățirea luminii și a culturii, nici cu înaintarea științelor. Cu cât s'au înmulțit oamenii, cu atât mai mult s'au mărit și nevoile lor. Nevoile sociale de azi au două izvoare: 1. nedreapta împărțire a averilor, și 2. răcirea dragostei. Egalitatea averilor și îndestularea tuturor e un vis, care cu greu se va putea împlini. Datorința oamenilor de bine este să împiedece sărăcirea; să nu lase, ca unli să se îmbogățească peste măsură, iar cei mai mulți să ajungă la sapă de lemn. Și mai ales să ne năzuim să nu domnească ura între clasele sociale, ci să stăpânească înțelegerea și dragostea.

Sărăcirea masselor în vremea mai nouă e pricinuită de folosirea practică a vaporului și electricității. Meșteșugarii n'au putut să țină piept (concurență) cu mașinile. Ceeace mai de mult se făcea prin 100—200 meșteșugari, azi o face un fabricant cu 2—3 lucrători. Mai de mult un om făcea la zi 20 de ace, azi o mașină fabrică 40 de mii de ace la zi. N'au avut ce face bieții meșteșugari. Și-au lăsat satele și atelierile și s'au dus la fabrică.

Aici, bieții meșteșugari au ajuns în mâna fabricantilor fără suflet, care le-au supt măduva din oase și le-au dat plată, din care abia puteau trăi de pe o zi pe alta. Și nu numai atât. Bieții muncitori, ajunși la fabricile din oraș, au suferit o pagubă și mai mare. Anume bogății dela orașe au început dela o vreme să nu mai creadă în lucrurile bisericesti, în urmă au ajuns să nu mai creadă nici chiar în Dumnezeu. Ziceau, că credința e bună numai pentru cei proști și săraci. Ei, cei bogați, n'au lipsă de Dumnezeu. Văzând deci muncitorii necredința capitaliștilor, a fabricantilor bogați care nu căutau altă fericire, decât fericirea pământească, au lepădat și dânșii credința strămoșească. Și locul dragostei creștinești l-a ocupat ura.

De ura aceasta dintre bogați și muncitori, apoi, s'a folosit neamul care dintru început a fost dușmanul de moarte al evangheliei lui Hristos și al creștinătății: Jidovii. Ei s'au pus în fruntea muncitorilor, au format din ei tovrășii, syndicate, și au pornit lupta de învrăj-bire a popoarelor creștine. Pe bieții muncitori i-au amăgit cu icoana unui stat ideal, în care nu va fi deosebire de avere, căci toate vor fi comune (de obște), în care nu va fi biserică, nici credință în Dumnezeu, nu va fi căsătorie, ci amor liber. În statul acela vor stăpâni muncitorii, proletarii. De fapt, pe umerii muncitorilor creștini s'au ridicat Jidovii, cu gândul să întemeieze împărăția jidovească a lumii, visată de Talmudiști. De aceea unde numai a ajuns la stăpânire socialdemocrația, care nu e altceva decât bolșevism, s'a înstăpânit puterea jidovească: așa în Rusia cu Troțchi, în Budapesta cu Bela Kun, iar în România noastră ar fi voit să se așeze pe tron Jidovul Moscovici, dacă soldatul nu eră mai cuminte, decât Ungurul și Rusul.

Aceeaș mână care a împrăștiat învățătura plină de otravă a social-democrației, adevărat bolșevismului, împrăștie și otrava pocăitismului. De altfel aceste două învățături sunt înrudite. Și una și alta lucrează cu bani. Un lucru e sigur, că banul, pe care-l capătă pocăiții, nu vine dela Dl Hristos, căci Mântuitorul n'a lăsat bani în mâna apostolilor săi să împartă celor

ce se vor boteza și se vor face creștini. Seamănă pocăitismul cu bolșevismul, căci și cei dintâi pocăiți, înainte de aceasta cu 400 de ani, au spart bisericile creștine, au sfărâmat icoanele, au călcat în picioare crucile sfinte și sfânta cuminecătură, întocmai ca și bolșevii de azi care, pe vremea bolșevismului unguresc, întrând în bisericile românești din Bihor au necinstit lăcașurile sfinte, făcându-le măcelării. Sunt înrudite aceste două învățături: social-democrației — bolșevici vorbesc și scriu împotriva bisericii și a preoților creștini, dar împotriva religiei jidovești niciodată. Și vedeți, și pocăiții noștri mai mult țin la Testamentul vechiu, decât la evanghelia lui Hristos, mai mult cinstesc Sâmbăta, decât Duminecă creștinească — pentru aceea se numesc și Sâmbetiști; mai mult ascultă de propovăduitori străini, Unguri și Jidovi, decât de preoții români. Mai bucuros citesc gazete scrise de străini — aud că au gazetă scrisă ungurește și românește —, decât gazete scrise de Români.

Nu e locul și vremea să vorbesc pe larg despre netemeinicia acestor învățături. Cine are urechi de auzit, să asculte povestirile prizonierilor de războiu, veniți din Rusia, și se vor îngrozi de roadele bolșevismului. Sunt adevărate cuvintele Mântuitorului: „Din roadele lor îl veți cunoaște pe ei“. De fapt, social-democrația sau bolșevismul nu luptă pentru fericirea și îndestularea pământească a tuturor oamenilor, ci numai pentru bunăstarea muncitorilor dela fabrici și pentru stăpânirea conducătorilor jidovi. O, dragilor mei, cele 17 milioane de țărani Români nu pot să dorească stăpânirea bolșevistă, nu pot să se însuflească de social-democrația care ar da drepturi celor câteva sute de mii de muncitori străini din Țara Românească asupra celor 17 milioane de țărani. Nu, Românul cuminte niciodată nu poate să fie social-democrat și bolșevist, căci își iubește vatra și moșia, iar social-democrația nu cunoaște dreptul țaranului la vatra lui și la moșia lui.

Țaranul român nu se va lăsa amăgit de învățături bolșeviste, pentru că își iubește copilășii, iar bolșevismul nu vrea să știe de sfințenia căsătoriei, nici de familie, nici de creșterea pruncilor la sinul părinților. Țaranul creștin nu va lupta pentru idealurile social-democrației care vrea să nimicească religia și biserica creștină. Toată lumea începe să vadă acum, că conducătorii Jidovi ai social-democrațiilor vreau să învrăjbească popoarele creștine, iar după ce creștinii se vor fi nimicit unii pe alții, ei, Jidovii, să încalce pe grumazii bieților creștini și să-i stăpânească.

Dar, frați Români, nu frica și îngrijorarea pentru biserică creștină m'a adus în mijlocul Dvoastre. Știm, că biserică lui Hristos e zidită pe piatră și nici porțile iadului nu o vor birui. Nu mă tem, că biserică creștină ar putea fi nimicită de bolșevism ori de pocăitism. În cursul celor 19 sute de ani, de când trăiește biserică lui Hristos, a înfruntat primejdii și mai mari. Multe furtuni au trecut peste naia lui Hristos și multe valuri s'au lovit de stânca, pe care Mântuitorul a așezat biserică sa. Și furtunile au trecut și valurile s'au risipit, iar naia a rămas neatinsă și stânca s'a ridicat mai falnică în mijlocul popoarelor creștine.

Am venit însă aici să spun cecece am spus în tot locul, unde mi-s'a dat prilej să vorbesc cu frații Români care-și iubesc patria și neamul:

Fraților, aceste 2 învățături: social-democrația și pocăitismul sunt învățături primejdioase.

Aceste 2 învățături se propagă cu bani străini și de oameni străini ori înstrăinați, cu gândul să sape prăpastie adâncă între cele două clase ale neamului românesc: țărani și domni, — prăpastie menită să fie mormântul

Țării-Românești. O, înțeleg prea bine, cum de străinii dintre noi se fac social-democrați. Doar înaintea lor, mai ieri alaltăieri, țaranul român eră: Valah prost. Se poate dar, ca cei ce până ieri ne-au fost dușmani de moarte, azi să ne fie prieteni și binevoitori. Ei, prin propovăduirea social-democrației și a pocăitismului, vreau să ajungă la putere, să-i ia țaranului român moșia și credința și pe Dumnezeu. Ar vrea, ca țaranul român să lucreze și de acț înainte din noapte în noapte, iar ei, muncitorii străini, să lucreze 8 ceasuri la zi și 8 să doarmă și 8 ceasuri să mănânce și să-și petreacă. Ar vrea, ca să capete plăți mari — cum spun zia-rele, azi cei mai slabi lucrători dela fabrici capătă plată lunară dela 1500 lei în sus —, tot ce vinde țaranul, să se ieftinească, iar ce iese din mâna lor, să se mai scumpească. Cu ajutorul Românilor, ar vrea să facă o grevă mai reușită, decât cea din toamna trecută, să oprească în loc trenurile și toată mașinaria țării, și apoi să se facă ei stăpâni. O, înțeleg foarte bine, de ce străinii vreau cu tot prețul să lățească între Români otrava social-democrației și a pocăitismului. Amândouă aceste învățături zic: Români, nu luați arma în mână, lăsați granițele țării neapărate, ca să poată intra, fără împotrivire, Ungurii de o parte și Rușii de altă parte și să sfărâme împărăția românească.

Frați Români, și noi, văzând primejdia ce ne amenință pământul îngrășat cu sudorile și stropit cu sângele strămoșilor noștri, să stăm cu mâinile încrucișate? Ba nu! De aceea am venit în mijlocul Dvoastre să vă strig: Deșteptați-vă, frați Români, și vedeți primejdia care ne amenință patria! Am venit la nepoții și strănepoții acelor legendari grăniceri care și-au iubit neamul și limba ca sufletul lor. De aici, din această graniță istorică trebuie să se pornească o mișcare românească mântuitoare. Grănicerii de azi să se facă vrednici de moșii și strămoșii lor, pornind de aici curentul de înfrățire a tuturor Românilor și de apărare împotriva tuturor învățăturilor răspândite de dușmanii neamului românesc.

Frați Români, să vă dea vouă Domnul îndoit duhul strămoșilor noștri, duhul dragostei și al înțelegerii frățești, iubire de neam și de patrie, alipire față de biserică și de legea creștinească, ca așa înarmați să puteți sta împotriva tuturor ispitelor dușmănoase și să biruiți pe toți vrăjmașii neamului românesc.

Așa să fie!

Parlamentarii noștri.

Lista preoților noștri parlamentari publicată în numărul 15 c. (care mai este a-se întregi cu deputatul Dr. Octavian Prie profesor în Blaj), dovedește, că atât în senat cât și la cameră avem o reprezentanță, ca număr foarte considerabilă. În cursul sesiunii parlamentare oficial lor preoțesc, evident, trebuie provăzut pe cale de suplinire, și asta nu este un lucru tocmai ușor într'o vreme când toată lumea se plânge de criza de preoți. O părăsire a postului și o intrare în parlament se justifică deci singur prin faptul, că anumite interese bisericesti nu pot fi salvate, drepturile ei nu pot fi asigurate, decât prin participarea la lucrările parlamentului. Aceasta a îndemnat și pe arhierii noștri să nu pună piedeci la activitatea parlamentară a celorce au crezut, că e bine s'o încerce.

Am premis acestea pentru a învedera, că atunci când ne-am hotărât să deschidem această rubrică, nu am avut intenția de-a urmări activitatea parlamentarilor noștri în toate direcțiile, ci numai în ce privește atitudinea lor față de chestiile bisericesti, ori cari au ceva atingere cu aceste chestiuni. Încrestăm bucuros activitatea de această natură și pentru trecut,

dorim însă — pentru a nu trebui să răsfoim întreaga colecția desbaterilor, și poate de geaba —, ca discursuri ce s'ar fi ținut în acest gen să ni-se notifice, măcar în reasumat.

De astădată, având la îndemână „Monitorul” din 20 Martie, încreștăm discursul deputatului nostru de Blaj, prof. Dr. Ioan Coltor, care în ședința din 28 Februarie a deschis seria vorbirilor la discuția generală asupra proiectului de lege referitor la *asociațiile profesionale*.

Proiectul acesta atât de înrudit cu legea conflictelor dintre capital și muncă, și oarecum temeiul aceluia, era un proiect (azi este deja votat!) aproape identic cu proiectul prezentat de guvernul Vaida, care nu ajunsese să fie votat. De aceea, deși membru al opoziției, păr. Coltor, a declarat, că va vota legea, dar a cerut să se ridice anumite restricțiuni, pe care le socotește păgubitoare intereselor țării. A cerut anume, ca în *asociațiile profesionale să nu fie oprită, bineînțeles numai ca scop lateral, parțial, nici politica și nici scopurile religioase.*

Stăruind asupra acestor din urmă, păr. Coltor s'a provocat la feluritele asociații religioase, reuniunile noastre de tot felul (de femei, de misiuni, contra alcoolului scl.), cari e bine să nu fie excluse din cadrele acestei legi prin restricțiunea păgubitoare ce s'a pus. Și când d. ministru al muncii a reflectat, că atari asociații se vor putea înjgheba în limitele statutului funcționarilor, i-s'a răspuns foarte răspicat, că *preoții nu sunt funcționari de stat*, între altele și pentru motivul că statului însuși îi repugnă să aibă de funcționari pe de aceea, cari sunt și funcționarii altuia.

Revistă bisericească.

Mereu ne sosesc crainicii trezirii la conștiința demnității noastre: *hotărârile sinoadelor protopopești*. Sunt tot atâtea mărturisiri de credință catolică, pentru care clerul și (cum e bună cră chiar la Sibiu) poporul se declară a fi gata la jertfe de orice natură. Nu le putem da textual, dar asigurăm pe toți, că vom face uz de ele „cu vreme și fără de vreme”, așa că atitudinea bisericii noastre va fi cunoscută la timp din partea tuturor factorilor competenți. Să ni se trimită numai toate!

La Făgăraș sinodul de primăvară (22 Aprilie c.) a fost împreunat cu *misiuni populare ținute în Copăcel*, două zile de arândul. Au predicat și mărturisit preoți tractuali, cu vicarul în frunte. Deosebită mențiune merită hotărârea de a se cere editarea unei reviste de predică. — „Cultura Creștină” ar putea face credem, foarte bine lucrul acesta, luând și această latură între preocupările sale.

Din inițiativa protopopului nostru de acolo, Reghinul unit a făcut o vrednică *comemorare lui Petru Maior*, marele bărbat al bisericii noastre, care a pastorit în Reghin dela 1784—1809. Insași biserica impozantă de acolo, care și azi poate fi pusă alături de oricare altă, este opera lui Maior; chiar ea a fost cauza pentru care străinii l-au silit să părăsească orașul, înainte chiar de a o fi putut vedea terminată (1811). — Cu acest prilej s'a făcut și o colecție, din care se va eterniza memoria lui, în chip vrednic de dânsul. Până acum s'au strâns peste una mie lei și suma sporește într'una. Contribuiri se pot trimite pe adresa parohiei noastre de acolo.

La Cluj păr. Ștefan Roșianu a făcut în ultimele săptămâni lucruri frumoase, vrednice

a fi încreștate la răbojul mișcării noastre bisericești. Ca un *adevărat apostol al zilelor noastre* a căutat în repetite rânduri pe feciorii regimentelor noastre din Cluj, a făcut deprinderi sufletești pentru elevii ambelor noastre licee, și — nu pe urmă — a căutat să apropie de cărarea unei mai bune vieți servitorimea atât de părăsită a unui mare oraș cum e Clujul.

„Infrățirea” din Cluj aduce o duiosă scrisoare a dsoarei Aurelia Moisescu-Vilea, s. superioară în azilul de copii de acolo, prin care se relevă activitatea de *apostol mirean* a dlui G. Tripon, un fruntaș al bisericii noastre.

În ziua de Florii (24 April c.) vicarul de Carăii-mari păr. Romul Marchiș a făcut în numele P. V. Ordinariat de Oradea-mare (ca adm. apostolic) *instalarea solemnă a păr. Dr. Vasile Lucaciu ca paroh al orașului Satu-mare*. Oraș cu populație română curat gr. catolică, Satu-mare a trebuit să fie împetrișat în timpul din urmă — în această eră a „bunei înțelegeri dintre confesiunile românești” — și cu o organizație bisericească ortodoxă. Și, bun e Dumnezeu, dacă pravnicele naționale nu se vor prăznuși de oficialitate în capela ortodoxă, instalată provizor în o sală a liceului de stat (!), cu toatecă pentru Ardeal biserica ortodoxă nu este decretată biserică dominantă. Părintele Lucaciu va fi poate socotit totuși destul de bun român, pentruca biserica noastră, absolut dominantă acolo, să nu mai fie jignită pe această temă.

După o știre, încă neconfirmată, Vaticanul ar fi autorizat *întrebuințarea limbii glagolice* (paleoslave) în toate bisericile din Jugoslavia. Probabil e vorba numai de părțile sudvestice ale țării, unde pe alocuirea era încuviințată această limbă și până acuma.

Între chestiunile dezbătute de sinodul ortodox dela București a fost și *chestiunea preoților în armată*. S'a hotărât să se numească câte un preot pentru fiecare regiment, ținându-se seamă de confesiunea care formează majoritatea în regiment. Acești preoți de regimente vor fi sub ascultarea unui episcop denumit episcop de Alba-Iulia (!). La Senat s'a și prezentat deja un proiect de lege referitor la chestiunea aceasta.

Privitor la *învățământul religios*, Sinodul din București a hotărât ca în școlile primare să fie predat de preoții locali. În licee, școli normale și profesionale se va preda de profesori-preoți fără de enorie. S'au fixat câte două ore de religie pe săptămână în loc de una de până acuma, iar Dumineca și în sărbători se vor ține conferințe religioase. Manualele de religie se vor aproba de Sinod.

Din prilejul sesiunii extraordinare a Sinodului ortodox din București, între mitropolitul primit Cristea și patriarhul din Ierusalim (!) a avut loc un *schimb de scrisori*. Se simte se vede meteahna autocefaliei și se căuta legături pentru a putea înjgheba un *sinod ecumenic*.

Casele de rugăciuni ale *sectei baptiste* au fost închise din ordinul guvernului. Conducătorii ei au cerut atunci intervenția guvernului britanic, care de fapt a intervenit prin dd. M. A. Rushbrooke și Reaveley Glover la ministerul cultelor. În urma acestora ministerul a revocat ordinul său din 1 Aprilie, redactând un ordin nou, în care se ține seamă de faptul, că nu prin teroare și represalii se poate mântui țara de această doctrină periculoasă. Alta este calea și e singura cale: biserica să-și facă pe deplin datoria.

Ministerul cultelor organizează o *parohie ortodoxă în Buenos-Aires*, din Argentina Americii sudice. Se spune că am avea acolo o colonie de circa 20 mii suflete românești și probabil tot ortodoxe. Și atunci aceasta grijă a ministerului este un lucru foarte laudabil. Ni-se mai spune însă, că pentru această organizare a fost delegat preotul Octavian Mureșanu, fost paroh în Statele-Unite. Și atunci noi cari cunoaștem pe acest preot Mureșanu, fost mai nainte paroh în suburbiul Iosefin al Sibiului, și mai știm că astăzi este cumnatul d-lui ministru al cultelor, începem să ne gândim, că oare nu este vorba aici mai mult de o misiune diplomatico-comercială(!), decât de un duhovnicesc.

La Cluj ne-a căutat în timpul din urmă o *misiune de propagandă a federației tinerilor creștini* din America. A fost primită cu mult alai și cu acea naivă însuflețire care pare a nu mai fi văzută intelectualii mireni cari să vorbească bine de Hristos. Și cum aceasta a fost o misiune *protestantă*, ne gândim că oare pentru o similară misiune *catolică*, care totuși e mult mai aproape de ortodoxism, ar putea găsi păr. Lupăș accent de aceeași căldură!?

În urma enciclicei dată de Sfântul Părinte asupra societății protestante a tinerilor creștini americani și a fetelor creștine americane, cunoscută și până acum foarte bine ca o societate de proselitism nenorocit, tinerii catolici din alte părți se organizează pentru a paraliza acțiunea condusă cu atâtea parale, cari ar fi vrednice de un scop mai bun. — La noi, societățile acestea, cunoscute sub inițialele Y. M. C. A. și Y. W. C. A. se bucură de protecția celor mai înalte cercuri, și scriu gazetele, că însuși Mitropolitul Primat va ținea o conferință în cadrele acestor propagande protestante. — Ce caută biserica ortodoxă, a celor șapte sacramente, în mijlocul celei cu două, nu putem pricepe.

Săptămâna politică.

Interne.

Vacanța parlamentară ține până Luni 16 Maiu c.

Proiectul reformei agrare pentru Ardeal a fost adoptat de senat, rămânând ca după Paști să se discute și la cameră.

La cameră încă s'a lucrat pe terenul acesta. Comisia agrară a terminat lucrările sale, apropiindu-se foarte mult de punctul de vedere al proiectului Mihalache, așa că în ultima ședință dinainte de luarea vacanței, raportorul V. Kogălniceanu a putut depune pe biroul camerei *proiectul modificat al legii agrare pentru vechiul regat*. Discuția se va face după sărbători, deschizând interesante perspective de luptă parlamentară.

Conflictul ce s'a ivit între guvern, respective justiție, și parlamentarii basarabeni pe tema reformei agrare din Basarabia nici pe departe nu este încă aranjat. Justiția continuă a crede, că legea este anticonstituțională și refuză a se preta la executare, iar parlamentarii îi contestă dreptul acesta. Lucrul poate da încă anză la multe complicații.

În ședința din 22 Aprilie, nefiind încă votat bugetul, care este în studiul comisiei financiare, camera a votat un *nou bill de indemnitate*, cuprinzând o a doua douăsprezecime

pentru luna Maiu. Lucrul acesta se va mai repeta poate și pentru lunile ce urmează.

Pentru a arăta solidaritatea cu marii aliați din Apus, în chestia germană, parlamentul a votat un proiect de lege, care impune o supra-taxă de 30—50% asupra mărfurilor importate din Germania. În schimb, Germania o oprit întreg exportul pentru România.

Criza politică încă nu este terminată. Federația nici nu s'a desfășurat, nici nu a fuzionat. În cursul vacanței toate partidele ei vor ține congrese, rămânând ca după sărbători să se clarifice o situație, ce pare că nu mai poate dăinui multă vreme. În centrul frământărilor pare a fi chiar partidul național, a cărui atitudine precizată odată, va limpezi și situația altor partide.

Îată cum se precizează rolul consilierilor ardeleni: „Vor face legătura între Ardeal și București, vor da toate informațiile necesare și eventual își vor prezenta părerea asupra soluționării unora din problemele ce se pun“. Este și acesta un rol: rolul coadei de topor la o dispoziție și acțiune cu totul anticonstituțională a guvernului.

În cursul luni Maiu se va ține la Stockholm un congres interparlamentar, pentru care parlamentul nostru încă a emis o comisie. Dintre deputații ardeleni membrii ai acestei comisii sunt: St. C. Pop, Gr. Iunian și Rudolf Brandsch.

La alegerea de deputat dela Oravița s'a declarat balotaj între d. Valeriu Braniște (part. național) și C. Nedelcu (p. pop.). El va avea loc în 4 Maiu.

Externe.

Cu toate uneltirile cercurilor maghiare, cari au știut să câștige pe partea lor pe un politician de talia lui Asquith, care stăruia pentru plebiscit în Ungaria și Ardeal, Anglia a ratificat tratatul dela Trianon.

Chestiunea germană continuă a fi gravă. Franța nu cedează nimic, reușind să obțină în punctul acesta asentimentul deplin al Angliei. Statele Unite, a căror mediațiune a invocat-o Germania urmează să se declare de acum înainte. Ultimul cuvânt se va spune în consiliul suprem convocat pe ziua de azi, 30 Aprilie. Întrucât propunerile nouă ale Germaniei se vor găsi acceptabile, se va menține starea de acum; altfel se va purcede la ocuparea regiunii miniere din Westfalia (bazinul Ruhr) și eventual a Hamburgului însuși. Se crede însă, că se va găsi o soluție împăciuitoare.

Pe frontul din Anatolia luptele continuă. Grecii sunt siliți să mobilizeze alte 4 contingente de rezerviști, având acum cu totul 7 contingente mobilizate. Vorba e, că fără de a bate acum pe Turci, se prăbușește întreg prestigiul Greciei, care a crezut, că poate sfida pe marii săi aliați, readucând pe regele Constantin.

În Anglia greva minerilor merge spre un desnodământ pașnic. Nu e sfârșită încă, și pe urma ei Anglia pierde, săptămână de săptămână, milioane de livre sterlinge, dar se poate prevedea că pe bazele acordului provizor propus de parlament se va putea evita o calamitate națională: greva generală.

Sâmbătă în 23 Aprilie s'a semnat convenția comercială dintre noi și Ceho-Slovația.

În curând se va semna și convenția pentru delimitarea granițelor, prin care România, afirmative, ar fi obținut completă satisfacție.

Ziarele din Moscova anunță, că guvernul sovietelor a dat îndrumări ca pe ziua de 1 Maiu să se provoace mișcări anarhice în toată lumea.

În Italia campania electorală a început. Pe întreaga linia partidele de ordine fac front comun contra comunismului anarhic.

Tirolul Austriei a aranjat un plebiscit, rezultatul căruia cere alipirea țării de imperiul german. Plebiscitul, făcut fără autorizare dela Viena, e nul, are însă o puternică semnificație.

Știri mărunte.

Tuturor cetitorilor și prietinelor acestei gazete, le dorim din inimă curată: Sărbători ferice, zicându-le un creștinesc:

„Hristos a înviat!“

Personale. — P. V. Ordinariat de Oradea mare a numit de paroh-protopop la Satu-mare pe pâr. Dr. Vasile Lucaciu, deputat.

— Pâr. Dr. Iuliu Florian, demisionând din armată, unde a servit ca preot militar, în rang de maior, a fost numit secretar mitropolitan la Blaj.

— P. V. Ordinariat de Gherla a numit pe pâr. Valeriu Cuișdean, adm. local la Bileag (prot. Bistriței), pe pâr. Vasile Botha, adm. local la Sig (prot. Valcăului) și pe pâr. Ioan Bancosiu cooperator personal la Urmeniș (prot. Băseștilor).

În jurul încoronării dela Alba-Iulia. Comisiunea însărcinată cu pregătirea serbărilor încoronării a luat toate măsurile ca ea să poată avea loc în toamna acestui an. Sus în cetatea din Alba-Iulia, nu departe de catedrala rom-catolică, se va ridica biserica încoronării (o reproducere a bisericii domnești din Târgoviște), încadrându-se de locuințe mănăstirești cu o clopotniță la intrare. Deasupra locuințelor mănăstirești s'a emis părerea să se înființeze un muzeu de istorie și etnografie. Toate la olaltă ar costa 9 milioane lei, din cari 5 milioane pentru biserică.

Locale. — La toate serviciile mai importante din săptămâna patimilor a pontificat Escelența Sa Mitropolitul. În Duminica Floriilor Escelența Sa Părintele Mitropolit a dat tonsura clericală și ordul lectoratului următorilor clerici: Ioan Budescu, Vasile Cărean, Celestin Cherebețiu, Semproniu Mihali, Virgil Negrea, Emil Petri, Ioan Racovițianu, Vasile Sirbu, Victor Socol, Emil Stanislav, Ioan Șelariu, Gregoriu Tecșa și George Marta (orădan). Tot Escelența Sa va pontifica și în ziua de Paști, când va și predica în catedrală, făcând acelaș lucru a doua zi de Paști în biserica parohială.

— Trenurile mixte Nr. 327 și 328 dintre București—Oradea-mare și înapoi s'au modificat cu ziua de 25 Aprilie trecând prin gara Blaj, cel dintâiu la ora 17:44 (spre Oradea, unde sosește 10:50), iar al doilea la ora 5:54 (spre București, unde sosește la 5:20).

— Nicolae Poruș, mare fabricant de tâmplărie în San-Bernardino (Columbia), fost meseriaș în Blaj, a donat societății meseriașilor 500 lei.

Cenzură. În urma unei hotărâri a Consiliului de ministri, cu începere dela 20 Apr. c. întreagă corespondența din și spre Ungaria va fi cenzurată. Scrisorile să fie prezentate deschise și pe cât posibil numai pe 2 pagini obișnuite.

Sosirea în țară a familiei prințului de Coroană se va întâmpla în 7 Maiu prin Constanța, unde va fi adusă pe vaporul „Principele Carol“. Plecarea din Atena se va face în seara zilei de 5 Maiu.

Dela autorități. — Comandamentul corpului VII Sibiu ne roagă să îndemnăm pe conducătorii satelor noastre (preoții, învățătorii și primarii) ca din prilejul sf. Paști să nu uite a îndemna poporul să vină efectiv (cu haine, încălțăminte și alte lucruri de lipsă) în ajutorul invalizilor și văduvelor de războiu, dar mai cu seamă a bieților orfani. Hotarele țării ni-le-a asigurat armata română și de aceea nu ne îndoim, că sufletul nostru creștin va face tot ce se poate pentru rămășițele neuitaților noștri martiri.

— Inspectoratul XX industrial Sibiu aduce la cunoștință, că examenele de fochiști și mecanici (mașiniști) se vor ține în 9 Maiu în Sibiu. Rugările necesare se pot înainta la inspectorat (Sibiu, Piața Ferdinand nr. 14) până în ziua de 7 Maiu c.

Blajul capitală de județ. Județul Târnava mică, discutând în 13 c. la Diciosănmărtin noua arondare a județelor s'a pronunțat, în ce privește capitala noului județ al Târnavelor, pentru Blaj, ca cel mai potrivit centru din toate punctele de vedere.

Un tren accelerat se va pune în circulație cu ziua de 1 Maiu pe distanță București — Oradea-mare. Va circula zilnic tour și retour.

Bibliografie.

— **Au apărut:**

Econom I. Gotcu, Concordat? (Observațiuni critice asupra proiectului de Concordat, propus Statului Român de Vatican cu o anexă). Iași 1921.

O reproducere a câtorva articole foarte puțin critice publicate mai întâiu în ziarul „Mișcarea“. Anexa polemizează copilărește cu pâr. Dr. A. Gabor din Iași.

Arhimandritul Dionisie Simionescu, Sfintele noastre mănăstiri, în trecut și astăzi. București 1921.

O broșură de 16 pagini, a cărei cuprins chiar de loc nu justifică epitetul de »sfinte« dat, se vede numai din obicei, mănăstirilor ortodoxe române. Citirea ei ne face să strigăm: Desființați atari mănăstiri și trimiteti pe oameni la lucru!

AVIZ.

Casele de sub Nr. 60 din Strada Regele Ferdinand I., se vând. Amănunte la Dl profesor Nicolae Pop.

Filialele Marelor Magazine de Manufactură și Galanterie din
:- :- BUCUREȘTI. :- :-

V. Missir Fii & Co.

Societate Anonimă.

Capital lei 50,000.000

□ □

Se va deschide peste câteva zile în Târgu-Murăș în Magazinul din Piața Regele Ferdinand Nr. 49. Tg.-Murăș—Maros-Vásárhely sub dirijarea Dnului Ioan Fogolyan asortat cu articolele cele mai moderne de manufactură Mătăsării, Galanterie, Pânzerie, Ghete :- :- etc. și Bonbonărie. :- :-

(8) 2 4